

Eläinläähtöinen käsittely miellyttää sekä lehmii että karjanhoitajia

Satu Raussi, MTT

Nautojen hyvä käsittely parantaa lehmien hyvinvointia ja helpottaa karjanhoitajien työtä. Eläinläähtöisen käsittelyn tutkimuksessa kerättiin karjanhoitajilta kokemukseen perustuvaa tietoa nautojen elämästä, käyttäytymisen tulkitsemisesta, hyvästä hoidosta ja käsittelystä.

Tutkimusta varten haastateltiin karjanhoitajia 20 maitotilalla. Tutkimukseen pyrittiin valitsemaan tiloja, joilla käsitellään ja hoidetaan eläimiä hyvin. Haastattelutilat olivat suurehkoja, kaikissa oli pihattonavetta ja kolmella tilalla myös automaattinen lypsyjärjestelmä. Haastatelluilla karjanhoitajilla taas oli vähintään kymmenen vuoden kokemus karjanhoidosta.

Tutkimuksessa seurattiin karjanhoitajien työtä ja käytiin samalla heidän kanssaan läpi navetan teknologisia ratkaisuja, niiden hyviä ja huonoja puolia sekä vaikutusta lehmien ja hoitajien hyvinvointiin. Varsinaisissa haastatteluissa käsiteltiin esimerkiksi lehmien arvojärjestystä, eläinten välisiä kaverisuhteita, lehmien hyvän ja huonon voinnin merkkejä sekä hiehojen erityispiirteitä. Lisäksi haastateltavilta kerättiin lehmien käsittelyyn liittyviä kokemuksia esimerkiksi tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista.

Nauta tulkitsee hoitajan kehonkieltä

Karjanhoitajien mukaan oleellista lehmien parissa työskentelyssä on ihmisen kehonkieli: se miten ihminen olemuksellaan viestii eläimelle ja miten eläin viestit tulkitsee. Tilanteiden ennakointi auttaa. Käsittelytilanteissa hoitajan tulee tuntea lehmän käyttäytymismallit, silloin hän pystyy asemoimaan itsensä fyysisesti oikein. Jos lehmien joukossa haluaa kulkea eläimiä häiritsemättä, tulee liikkua rauhallisesti, kädet alhaalla ja kovaaäänistä puhetta välttää.

Lehmän poijittua poikimakarsinaan on hyvä mennä varovasti tunnustellen. Mukana kannattaa myös olla jotain kättä pidempää. Liian itsevarma, äänekäs ja reipas lähestyminen voi saada lehmän puolustamaan vasikkaansa. Ensimmäistä kertaa poikinutta hiehoa kannattaa lähestyä erityisen varovasti, samoin lehmää, joka on aikaisempien poikimisten yhteydessä ollut aggressiivinen.

Jii Roikonen

Luo hyvät suhteet
vasikoihin.

Ihmisen huutoääni tuntuu naudoista ikävältä, joten huutamista kannattaa välttää. Ääntä voi toki käyttää, mutta rauhallisesti. Lehmän tai sonnin hyökätessä puolustautumista taas voi tehostaa kunnon huudolla. Jos äänenkäyttö on muuten rauhallista, huuto saattaa silloin hyvin tehota.

Vasikka-aika kannattaa hyödyntää

Vasikka-aika on mainiota aikaa hyvien suhteiden luomiseen. Todennäköisesti merkittävimpiä ovat heti syntymän jälkeiset päivät. Hiehon ensimmäinen poikiminen saattaa myös olla hyvä hetki. Poikimista kannattaa seurata tiiviisti ja olla tilanteessa mahdollisuuksien mukaan apuna. Ensimmäinen poikiminen on rasitus, jonka aikana hoitajan rauhallinen käyttäytyminen ja mahdollinen avustaminen, luo pohjan hyvälle lehmän ja ihmisen väliselle suhteelle. Hieho alkaa todennäköisesti luottaa hoitajaansa, ja jo ensimmäiset lypsyt voivat olla helpompia.

Mistä tunnistaa onnellisen lehmän?

Hoitajien mielestä onnellinen lehmä makaa ja märehtii tyytyväisen ja raukean näköisenä – jopa niin tyytyväisen näköisenä, että hoitajan tekisi mieli vaihtaa lehmän kanssa paikkaa. Onnellisen lehmän käyttäytymiseen liitetään myös syöminen, leukojen tasaisen rauhallinen liike sekä tietynlainen aktiivisuus ja ympäristön utelias tarkkailu.

Karjanhoitajien mielestä huonosti voiva lehmä puolestaan vähentää aktiivisuuttaan ja voi eristäytyä muista. Sairastuva eläin voi olla ikään kuin väärässä paikassa väärään aikaan, eli sen käyttäytyminen ei ole yhtäaikaista muiden ryhmän eläinten kanssa. Sairastumisen hoitaja huomaa myös lehmän silmistä ja korvista. Silmät menevät ikään kuin kuopalle ja korvat voivat roikkua. Sairastuvan lehmän maitomäärä voi

laskea edelliseen lypsyyn verrattuna, eikä lehmä ehkä syö väkirehuannostaan loppuun. Sairas lehmä on itseensä kääntynyt, se ei jaksa olla kiinnostunut ympäristöstään.

Hyvää eläinten käsittelyä voi oppia

Karjanhoitajien havainnot vahvistavat vallitsevia teorioita eläinten kyvyistä oppia tunnistamaan yksittäisiä ihmisiä, tiedostaa ympäristöään sekä siinä tapahtuvia muutoksia. Näin ollen ei ole lainkaan samantekevää, kuinka nautoja käsitellään. Tässä artikkelissa esitellään MELAn ja MTT:n rahoittaman tutkimuksen tuloksena syntyä materiaalia, jonka avulla voidaan opettaa nautojen hyvää käsittelyä.

Lisätietoja: satu.raussi@mtt.fi
puh. 040 518 1259